

STUDENTSKA MOCK KONFERENCIJA
UVOD U KOMPARATIVNU POLITIKU
KOMPARATIVNO POLITIČKO PONAŠANJE

KNJIGA APSTRAKATA

26.12.2024 | Sala 1

Raspored prezentacija

Panel 1: Demokratizacija u komparativnoj perspektivi (12-12:45h)

Jovana Jovović: Komparacija autoritarnih režima – model opstanka: Rusija i Sjeverna Koreja - Diskusant: **Matija Svorcan**

Matija Svorcan: Brzina integracionog procesa u EU: Komparativna analiza Crne Gore, Hrvatske i Slovenije - Diskusantkinja: **Tijana Tomić**

Tijana Tomić: Konsolidacija demokratije u postkomunističkim zemljama Istočne Evrope, slučaj Mađarske i Poljske - Diskusantkinja: **Jovana Jovović**

Moderator: Nemanja Stankov

Panel 2: Nove tehnologije i izborna ponašanje (12:45-13:30h)

Božina Stešević: Deepfake tehnologija i izborni proces - Studija slučaja iz Slovačke - Diskusantkinja: **Ivana Matanović**

Nina Šaranović: Društvene mreže i politička polarizacija: Uporedna analiza uticaja digitalnih platformi na političke stavove u demokratskim i hibridnim režimima - Diskusantkinja: **Milica Uskoković**

Petra Čelebić: Uticaj socijalnih medija na političke odluke i ponašanje birača - Diskusant: **Filip Vicković**

Moderator: Nemanja Stankov

Panel 3: Primjenjivost klasičnih teorija glasanja u komparativnoj perspektivi (13:30-14:15h)

Filip Vicković: Komparativna analiza glasanja generacije Z u Evropi - Diskusant: **Ivan Krivokapić**

Tatjana Minić: Između tolerancije i otpora: Političko (ne)ponašanje birača u hibridnim režimima - Diskusantkinja: **Nina Šaranović**

Maja Vuković: Fenomen kupovine glasova na lokalnom nivou u Crnoj Gori: koja je „cijena“ partijske identifikacije u klijentelističkom društvu - Diskusantkinja: **Petra Čelebić**

Moderator: Nemanja Stankov

Panel 4: Politički narativi i političko ponašanje (14:45-15:30h)

Ivan Krivokapić: Mediji, propaganda i političko ponašanje: Percepcija i uticaj u Crnoj Gori - Diskusantkinja: **Tatjana Minić**

Ivana Matanović: Analiza propagandnih narativa: Socijalno-psihološki aspekti ratne propagande u medijima i političkom diskursu Srbije i Hrvatske tokom devedesetih godina - Diskusant: **Vedran Vujisić**

Majna Merulić: Uticaj klimatskih promjena na izborne kampanje - Diskusantkinja: **Nikolina Vračar**

Moderator: Nemanja Stankov

Panel 5: Desnica u Evropi (15:30-16:15h)

Milica Uskoković: Uticaj populistickih partija na izbore u zemljama Evropske unije - Diskusant: **Božina Stešević**

Nikolina Vračar: Emocije i političko ponašanje: Političke poruke u kampanjama na parlamentarnim izborima 2020. - Diskusantkinja: **Maja Vuković**

Vedran Vujisić: Migranti i desna radikalizacija birača: Kraljevina Švedska, SR Njemačka i Mađarska - Diskusantkinja: **Majna Merulić**

Moderator: Nemanja Stankov

Apstrakti

Panel 1: Demokratizacija u komparativnoj perspektivi

Članak 1.1: Komparacija autoritarnih režima – model opstanka: Rusija i Sjeverna Koreja

Autorka: Jovana Jovović

Sažetak: Autoritarni režimi opstaju kao značajan fenomen u savremenom političkom svijetu, uprkos globalnim tendencijama demokratizacije. Cilj ovog rada je komparativna analiza ključnih karakteristika i strategija opstanka autoritarnih režima u Rusiji i Sjevernoj Koreji, koje su dvije države čije autoritarne prakse imaju vrlo drugačije ishode. Fokus istraživanja stavljen je na identifikaciji modela upravljanja, manipulacije društvenim i političkim sistemima, kao i na analizi uticaja globalizacije i tehnološkog napretka na prilagođavanje ovih režima. Metodološki okvir obuhvata kvalitativnu analizu sekundarnih izvora uz dizajn najrazličitijih sistema. Posebna pažnja posvećena je ulozi propagande, centralizovane vlasti, ekonomskog populizma i represivnih mehanizama kao univerzalnim i ključnim elemenata održivosti ovih režima. Rezultati istraživanja ukazuju na to da autoritarni režimi opstaju kombinovanjem tradicionalnih metoda kontrole i modernih tehnoloških inovacija, poput nadzora i digitalne cenzure. Zaključuje se da savremeni autoritarni režimi nisu statični, već dinamični modeli vlasti koji koriste sofisticirane strategije za očuvanje moći u kompleksnim globalnim uslovima. Ovo istraživanje daje doprinos razumijevanju opstanka autoritarnih režima i nudi osnovu za dalju analizu njihovog uticaja na globalnu političku stabilnost.

Ključne riječi: autoritarni režimi, propaganda, represivni mehanizmi, prilagođavanje

Članak 1.2: Brzina integracionog procesa u EU: Komparativna analiza Crne Gore, Hrvatske i Slovenije

Autor: Matija Svorcan

Sažetak: Rad će se baviti brzinom integracije u EU tri države, a to su Hrvatska, Slovenija i Crna Gora. Ovaj izbor slučajeva pokazuje kako zemlje s izuzetno sličnim kulturološkim i istorijskim kontekstom mogu imati različit integracioni put, a pod istorijskim kontekstom podrazumijeva se članstvo u nekadašnjoj SFRJ. Neki od faktora koji utiču na brzinu integracije su: korupcija, unutrašnji politički sukobi, administrativna (ne)funkcionalnost, saradnja s međunarodnim partnerima, kao i zakonodavstvo. Objašnjenjem ovih faktora utvrdiće se razlika u integracionom procesu između ove tri susjedne zemlje. Ovo istraživanje će prikazati novinu u političkim naukama jer je Crna Gora najbliža kandidatkinja za pristupanje EU i može pružiti jasne inpute gdje se griješi u samom integracionom procesu, ali potencijalno i predvidjeti šta se može očekivati od

Crne Gore kada postane članica. Tema je aktuelna jer Crna Gora godinama stagnira u ovom procesu, a ne tiče se samo nje, već i cijele EU, koja je jedan od značajnijih aktera na međunarodnom planu. Takođe, ova tema je aktuelna jer postoje brojna istraživanja o pristupanju Crne Gore, ali novina ovog istraživanja biće usko profilisana komparacija s Hrvatskom i Slovenijom, čime će postati dobar orijentir u integracionom procesu i osvrt ne samo na probleme Crne Gore, već i Slovenije i Hrvatske, koje su članice EU.

Ključne riječi: Komparacija, Integracije, EU, Unutarpolitički sukobi, SFRJ

Članak 1.3: Konsolidacija demokratije u postkomunističkim zemljama Istočne Evrope, slučaj Mađarske i Poljske

Autorka: Tijana Tomić

Sažetak: Rad će se baviti istraživanjem procesa konsolidacije u postkomunističkim zemljama Istočne Evrope sa osvrtom na Mađarsku i Poljsku. Ovaj izbor slučajeva pokazuje kako države sa istim istorijskim kontekstom i istim prethodnim režimom mogu da se razvijaju na različite načine, uprkos tome što su prošle kroz skoro identičnu demokratsku tranziciju. Kroz komparativnu analizu, rad razmatra faktore koji utiču na kvalitet konsolidacije demokratije. Neki od faktora su uloga međunarodnih aktera, institucionalne reforme, politička kultura, ekonomska stabilnost. Objašnjenjem ovih faktora, kroz rad će se pokušati dati odgovor zašto je Poljska uspjela da izgradi naizgled stabilne demokratske institucije i zašto Mađarska pokazuje tendencije prema autoritarnim praksama, što je uzrokovalo da Freedom House ovu zemlju ocijeni kao djelimično slobodnu. Istraživanje pruža uvid u izazove i mogućnosti za konsolidaciju demokratije u postkomunističkim zemljama. Takođe, tema je aktuelna jer otvara pitanje trenutnih kritika upućenih pomenutim slučajevima zbog mogućih demokratskih deficita. Iako postoje brojna istraživanja na ovu temu, ovaj rad će se razlikovati od većine jer će slučajeve posmatrati kroz komparativnu analizu, a ne kao pojedinačne slučajeve.

Ključne riječi: konsolidacija demokratije, postkomunističke tranzicije, institucionalne reforme, međunarodni faktori, politički lideri

Panel 2: Nove tehnologije i izborna ponašanje

Članak 2.1: Deepfake tehnologija i izborni proces - Studija slučaja iz Slovačke

Autor: Božina Stešević

Sažetak: Potencijal da značajno utiče na razne društvene, time i izborne procese, karakteriše aktuelni narativ o razvoju vještačke inteligencije (AI), naročito kad se suočavamo sa sadržajima poput deepfake tehnologije. Svojom kasnije dobijenom etiketom da je upravo to odlučilo rezultate izbora, (deepfake) audio-snimak jednog od kandidata obilježio je kampanju za predsjedničke izbore u Slovačkoj u 2024 godini. Međutim, ono što dosadašnja istraživanja potvrđuju jeste da postojanje ovih sadržaja prati zabrinutost zbog mogućnosti manipulacije u izbornim kampanjama, dok njihov direktni uticaj na promjenu biračkih preferencija nije dovoljno istražen. Tako da, sa jedne strane nalazimo strah od tehnologije i njenog negativnog uticaja na povjerenje u demokratske procese, a sa druge strane nedovoljan broj primjera uspješne zloupotrebe. Ovo nas dovodi do našeg istraživačkog pitanja: kako deepfake sadržaj utiče na izbore i da li je percepcija njegove prijetnje veća od stvarnog uticaja? Teorijski okvir koji ćemo koristiti počiva na analizi primjenjivosti principa tehnološkog determinizma, koji tehnologiju vidi kao autonomnu silu koja nosi brojne društvene procese. Analizirajući narative prisutne u medijskim tekstovima koji prate ovaj i slične slučajeve istražićemo opravdanost stanovišta koji počivaju na tehnološkom determinizmu kao faktoru negativnog uticaja na pomenuto povjerenje u birački proces. Za ovo eksplorativno istraživanje odlučili smo se za izbor slučajeva Slovačke (2024), gdje su dokumentovani prvi izbori u Evropi s većom upotrebom deepfake sadržaja, i Poljske (2024), gdje je percepcija prijetnje deepfake tehnologije bila dominantna uprkos minimalnom broju prijavljenih incidenata. Ovi podaci pružaju uvid u to kako su birači reagovali na deepfake sadržaje i kako su oni oblikovali politički diskurs.

Ključne riječi: Deepfake, AI, izbori, dezinformacije, tehnološki determinizam

Članak 2.2: Društvene mreže i politička polarizacija: Uporedna analiza uticaja digitalnih platformi na političke stavove u demokratskim i hibridnim režimima

Autorka: Nina Šaranović

Sažetak: Društvene mreže su postale ključni posrednici političke komunikacije, ali i značajan faktor polarizacije birača. Ovo istraživanje ispituje kako različiti politički režimi oblikuju načine na koje digitalne platforme podstiču političku polarizaciju, sa posebnim fokusom na demokratske i hibridne režime. Istraživačko pitanje glasi: "Kako različiti politički režimi utiču na načine na koje društvene mreže podstiču političku polarizaciju među biračima, i da li su specifičnosti platformi (npr. algoritmi, vrsta sadržaja) u većoj mjeri odgovorne za formiranje polarizovanih stavova u demokratskim ili hibridnim režimima?" Prethodna istraživanja ukazuju da algoritmi društvenih mreža

favorizuju polarizujući sadržaj, pri čemu u demokratskim režimima dovode do fragmentacije, dok u hibridnim jačaju autoritarnu kontrolu kroz propagandu. Međutim, malo je poznato o specifičnim mehanizmima i razlikama u efektima platformi u ovim kontekstima. Cilj istraživanja je da pruži uporednu analizu uticaja društvenih mreža na političku polarizaciju u demokratskim i hibridnim režimima, popunjavajući prazninu u literaturi i nudeći preporuke za smanjenje negativnih efekata polarizacije. Istraživanje kombinuje analizu sadržaja društvenih mreža, ankete i intervjuje koji su sprovedeni u izabranim državama sa demokratskim i hibridnim režimima. Rezultati će omogućiti bolje razumevanje interakcije između političkih režima i digitalnih platformi, identifikovati specifične faktore koji doprinose polarizaciji i pružiti nove uvide u političko ponašanje u digitalnom dobu. Time će se obezbijediti temelji za razvoj strategija koje bi mogle doprinijeti očuvanju demokratskih vrijednosti i smanjenju negativnih efekata političke fragmentacije.

Ključne riječi: društvene mreže, politička polarizacija, demokratski režimi, hibridni režimi, digitalne platforme

Članak 2.3: Uticaj socijalnih medija na političke odluke i ponašanje birača

Autorka: Petra Čelebić

Sažetak: U današnjem svijetu, socijalni mediji uživaju jedan od svojih najvećih vrhunaca, u značajnoj mjeri utičući na način na koji birači donose odluke i učestvuju u političkim procesima. Ovaj rad nastoji da kritički procijeni kako su digitalne platforme stvorile uticaj, uglavnom na političke stavove i ponašanje birača u komparativnoj perspektivi u različitim političkim sistemima. Naglasak je na razumevanju uloge platformi kao što su Facebook, X i TikTok u promovisanju političkog učešća, ulozi algoritama u stvaranju personalizacije političkih poruka, kao i u širenju dezinformacija koje polarizuju javnost i podrivaju legitimnost izbornih procesa. U okviru normativnih posljedica ovog fenomena, analiziraju se i potencijalne prijetnje po demokratiju, narušavanje povjerenja u institucije i poteškoće koje proizilaze iz regulisanja digitalnog prostora. Istraživanje će se baviti i nekim pozitivnim stranama, uključujući mobilizaciju građana i promociju političkog i društvenog aktivizma. Cilj će biti doprinijeti razumevanju složenih odnosa između tehnologije i politike, razvijanjem teorijskog i empirijskog okvira za procjenu društvenih medija kao mača sa dvije oštrice, koji istovremeno može poboljšati i potkopati integritet demokratskih procesa.

Ključne riječi:

Panel 3: Primjenjivost klasičnih teorija glasanja u komparativnoj perspektivi

Članak 3.1: Komparativna analiza glasanja generacije Z u Evropi

Autor: Filip Vicković

Sažetak: Generacija Z (rođeni 1995 – 2012) je počela u prethodnim decenijama da utiče na političke procese putem glasanja na izborima. Uz to njihov udio u biračkom tijelu će u narednim godinama i decenijama da raste i samim tim biće sve značajniji faktor u opredjeljivanju konačnih rezultata izbora. S obzirom na navedeni rastući uticaj generacije Z na političke procese i izbore, u ovom radu ćemo ispitati kako ona glasa, koji faktori opredjeljuju njihov izbor, postoje li razlike u odnosu na prethodne generacije, kao i razlike između samih pripadnika ove generacije u odnosu na to iz kojeg dijela Evrope dolaze. Političko ponašanje generacije Z je svakako bilo već bilo tema značajnog broja naučnih radova koji su dominantno bili fokusirani na vrijednosti koje ona gaji ili na samu zainteresovanost za učešće u političkim procesima. Relevantni radovi na temu njihovog izbornog ponašanja su bile studije slučaja u pojedinačnim državama. Ovaj rad želi da pruži komparativnu perspektivu na osnovu koje bi se mogli izvući generalniji zaključci o tome kako generacija Z glasa i zašto glasa kako glasa. Pretpostavke sa kojih krećemo jesu da su zumeri skloniji da glasaju za ekstremne partije u odnosu na ranije generacije, da su im kod glasanja najbitnije materijalističke vrijednosti i da će oni iz zapadne Evrope biti skloniji da glasaju za partije lijevo od centra u odnosu na vršnjake iz istočne Evrope i sa Balkana. U ovom istraživanju korist ćemo se kvantitativnim metodama, a na osnovu dostupnih izbornih studija.

Ključne riječi: Generacija Z, Komparativna analiza, Evropa, glasanje

Članak 3.2: Između tolerancije i otpora: Političko (ne)ponašanje birača u hibridnim režimima

Autorka: Tatjana Minić

Sažetak: Hibridni režimi, koji kombinuju formalne demokratske institucije sa autoritarnim praksama, često uspijevaju da zadrže podršku građana uprkos očiglednom kršenju demokratskih normi i principa. Apstinencija birača u kompetitivno autoritarnim režimima, gdje formalno postoje izbori ali se istovremeno krše demokratske norme, predstavlja ključni fenomen za razumijevanje opstanka ovih sistema. Iako je poznato da su izbori u ovim sistemima djelimično funkcionalni, pružajući određeni stepen neizvjesnosti i potencijal da se koriste kao sredstvo otpora; ipak, u praksi, birači često ne koriste ovu priliku za izazivanje promjena. Predmet istraživanja je analiza razloga zbog kojih građani apstiniraju i ne koriste izbore da kazne političke partije čak i kada prepoznaju primjenu autoritarnih praksi. Centralno istraživačko pitanje glasi: zašto birači biraju apstinenciju umjesto participacije u izbornom procesu, i koji su uslovi pod kojima odlučuju da se

mobilišu protiv režima? Prethodna istraživanja pokazuju da uglavnom sledeći faktori doprinose izbornoj apstinenciji u ovim režimima: strah od represije, percepcija neefikasnosti izbora, politička apatija i nedostatak povjerenja u opoziciju. Međutim, nedovoljno je istraženo kako ovi faktori djeluju u kombinaciji i koji događaji ili okolnosti motivišu birače da prevaziđu pasivnost i iskoriste izbore kao sredstvo otpora. Ova tema je značajna jer doprinosi razumijevanju obrazaca političke apatije i omogućava da bolje sagledamo kako ovi režim opstaju zahvaljujući pasivnosti biračkog tijela (apstinenciji). Rad ima za cilj da pruži dublje razumijevanje političke apstinencije u kompetitivnim autoritarnim sistemima, osvjetljavajući uzroke koji je podržavaju i potencijalne okidače za političku reakciju. Ovaj fenomen pokušaćemo da ispitamo kroz komparativnu analizu slučajeva poput Rusije, Turske i Mađarske shodno dizajnu najrazličitijih sistema.

Ključne riječi: apstinencija, kompetitivni autoritarizam, demokratske norme, okidači za mobilizaciju

Članak 3.3: Fenomen kupovine glasova na lokalnom nivou u Crnoj Gori: koja je „cijena“ partijske identifikacije u klijentelističkom društvu

Autorka: Maja Vuković

Sažetak: Crna Gora u posljednje vrijeme bilježi sve više pokušaja kupovine glasova od strane političkih partija kako na parlamentarnim izborima tako i na nivou lokalnih izbora. Štaviše, ova pojava je u lokalnim zajednicama uočljivija zbog bliskih kontakata i familijarnosti koja vlada u lokalnim krugovima. Iako istraživanja klijentelizma u Crnoj Gori postoje i uglavnom se odnose na opažanje ovog fenomena i identifikovanje motivacionih faktora koji stoje iza kupovine glasova, važno je istražiti na koji način klijentelizam utiče na partijsku identifikaciju. Cilj ovog rada je istražiti da li kupovina glasova slabi partijsku identifikaciju u Crnoj Gori i kakve su njene implikacije na izbornu ponašanje birača. Osnovna prepostavka rada je da povećanjem cijene glasa opada cijena partijske identifikacije i da je ta vrsta privrženosti partiji naročito na lokalnom nivou zamijenjena prostim klijentelističkim odnosom. Nedostatak partijske identifikacije odražava se na ponašanje birača, njihovo poimanje lokalne političke scene i njihovu motivaciju za učešćem u političkim procesima. Možemo govoriti o posebnoj vrsti degradacije lokalne demokratije zbog koje se brojne lokalne samouprave u Crnoj Gori danas nalaze u političkoj krizi i ne mogu efikasno vršiti vlast. U radu se koristi kombinacija kvalitativnih i kvantitativnih metoda, sa posebnim naglaskom na kvantitativno mjerenje partijske identifikacije u lokalnim zajednicama. Radi sveobuhvatnijeg nalaza, istraživanje će obuhvatiti tri opštine iz južne, centralne i sjeverne regije, a to su Budva, Podgorica i Bijelo Polje.

Ključne riječi: klijentelizam, kupovina glasova, partijska identifikacija, izborna ponašanje, lokalna zajednica

Panel 4: Politički narativi i političko ponašanje

Članak 4.1: Mediji, propaganda i političko ponašanje: Percepcija i uticaj u Crnoj Gori

Autor: Ivan Krivokapić

Sažetak: Ovaj članak prikazuje uticaj medija i propagande na političko ponašanje građana Crne Gore, s posebnim fokusom na percepciju poruka i njihov efekat na političke odluke i stavove. Političko ponašanje u savremenim društvima oblikovano je složenim interakcijama između medijskog okruženja, političkih aktera i individualnih karakteristika građana. U Crnoj Gori, kao zemlji u tranziciji s izraženom političkom polarizacijom i raznovrsnom medijskom slikom, uloga medija i propagande posebno je značajna. Članak govori o tome kako građani Crne Gore percipiraju poruke iz različitih medijskih izvora, uključujući tradicionalne medije i društvene mreže, te kako te poruke utiču na političko ponašanje, poput glasanja, političke participacije i formiranja stavova prema ključnim političkim pitanjima. Članak obuhvata ključne teorije medijskog uticaja, framing-a i propagandnih tehnika, dok se teorijski okvir oslanja na modele medijskog posredovanja i uticaja informacija. Dizajn istraživačkog rada uključuje analizu sadržaja dominantnih medijskih narativa kao i anketno istraživanje građana Crne Gore, kako bi se uspješno obuhvatile percepcije građana i njihove političke reakcije. Preliminarni rezultati ukazuju da određeni medijski narativi, često vođeni propagandnim strategijama, doprinose jačanju političke polarizacije i selektivnom prihvatanju informacija. Očekuje se da će rezultati istraživanja doprinijeti razumijevanju odnosa između medija, propagande i političkog ponašanja u kontekstu tranzicionih demokratija. Dodatno, rad će naglasiti važnost medijske pismenosti i kritičkog pristupa informacijama kao alata za jačanje demokratskog diskursa i smanjenje političke manipulacije.

Ključne riječi: mediji, propaganda, političko ponašanje, polarizacija, percepcija

Članak 4.2: Analiza propagandnih narativa: Socijalno-psihološki aspekti ratne propagande u medijima i političkom diskursu Srbije i Hrvatske tokom devedesetih godina

Autorka: Ivana Matanović

Sažetak: Ratna propaganda tokom devedesetih godina u Srbiji i Hrvatskoj bila je ključan alat političkih aktera za oblikovanje javnog mnjenja i političkog ponašanja. Ovaj rad analizira propagandne narative u medijima i političkom diskursu oba društva, sa posebnim fokusom na njihove socijalno-psihološke aspekte. Centralno istraživačko pitanje glasi - Kako su propagandni narativi u medijima i politički diskurs u Srbiji i Hrvatskoj tokom devedesetih godina oblikovali političko ponašanje većinskog stanovništva? Problem kojim se rad bavi jeste razumijevanje mehanizama kojima su propaganda i narativi ojačali nacionalističke stavove, društvene stereotipe i političku polarizaciju. Prethodna istraživanja ukazuju na značaj medijskih narativa i političkog diskursa u ob-

likovanju društvenih odnosa tokom konflikata, ali komparativne analize Srbije i Hrvatske u ovom periodu su relativno rijetke. Ovaj rad popunjava tu prazninu, osvjetljavajući kako su specifični socijalno-psihološki procesi, poput grupne identifikacije i percepcije prijetnje, doprinijeli oblikovanju političkog ponašanja većinske populacije. Glavni cilj istraživanja je doprinos razumijevanju uloge propagande u kontekstu sukoba, čime se otvaraju nove perspektive za istraživanje društvenih posljedica ratnih narativa. Kvalitativna metodologija, koja uključuje analizu medijskih sadržaja i političkih govora, omogućava dublje razumijevanje strukture i efekata propagandnih narativa. Preliminarna analiza ukazuje na to da su propagandni narativi u oba društva koristili slične strategije, poput demonizacije drugih etničkih grupa i glorifikacije sopstvene, što je rezultiralo intenziviranjem međunacionalnih tenzija. Rad nudi nove uvide u mehanizme propagande i njen uticaj na političko ponašanje, istovremeno pružajući širi okvir za razumijevanje propagande u savremenim konfliktima, poput političkih tenzija u multietničkim društvima Zapadnog Balkana.

Ključne riječi: ratna propaganda, političko ponašanje, medijski narativi, socijalna psihologija, Srbija i Hrvatska

Članak 4.3: Uticaj klimatskih promjena na izborne kampanje

Autorka: Majna Merulić

Sažetak: Klimatske promjene predstavljaju jedan od najznačajnijih globalnih izazova u 21. vijeku, sa širokim uticajem na društvene, ekonomske i političke tokove. U posljednjim decenijama, pitanje zaštite životne sredine i borbe protiv klimatskih promjena postalo je centralno u političkim agendama širom svijeta, pogotovu u ekološki osviješćenim državama. Ovaj problem nije samo ekološki, već i duboko politički, jer klimatske promjene zahtijevaju sveobuhvatne promjene u zakonodavnim, ekonomskim i socijalnim strukturama. Način na koji političke stranke i kandidati prezentuju svoje stavove u vezi sa klimatskim promjenama postao je bitan element izbornih kampanja. U mnogim zemljama, naročito onima koje su pogođene ekstremnim vremenskim događajima, poput poplava, suša i požara, klimatske promjene se doživljavaju kao urgentni politički problem. Izborne kampanje koje se fokusiraju na klimatske promjene moraju balansirati između obećanja o ambicioznim ekološkim politikama i stvarnim ekonomskim interesima i izazovima. Pitanje kako političari i stranke koriste klimatske promjene kao alat za mobilizaciju birača, kao i način na koji ove kampanje oblikuju političko ponašanje građana, postaje sve bitnije za razumijevanje savremenih političkih tokova. Takođe, polarizacija stavova o klimatskim pitanjima unutar političkih stranaka stvara novu vrstu političke dinamike, koja može imati dugoročne posledice na izborni proces i formiranje vlasti. Istraživačko pitanje: Kako političke stranke koriste klimatske promjene kao temu u svojim izbornim kampanjama i kako to utiče na političko ponašanje birača?

Ključne riječi: klimatske promjene, izborne kampanje, političke stranke, birači.

Panel 5: Desnica u Evropi

Članak 5.1: Uticaj populistickih partija na izbore u zemljama Evropske unije

Autorka: Milica Uskoković

Sažetak: Istraživačko pitanje za ovu temu može se definisati na sledeći način: Kako populističke političke stranke u zemljama Evropske unije utiču na rezultate izbora, te na koji način njihove politike menjaju dinamiku unutar EU?” Vladavina populistickih partija uvijek je privlačila pažnju i bila izazovna za analiziranje. Na primeru Poljske i Mađarske su države koje su iskusile vladavinu populista. Mađarska i Poljska su tipični primjeri čije se najveće stranke (Fides i Pravo i pravda) prema klasifikaciji populistickih partija Matije Zulianela iz 2019 osim Mađarske i Poljske u analizu je uključena i Češka, zemlja u kojoj populizam nije doveo do istih rezultata kao u Mađarsku i Poljsku, i kako populizam utiče na ostale države Evropske unije? U poslednje vrijeme sve više svjedočimo rastu podrške populistima i desničarskim strankama širom Evrope. U Italiji imamo premijerku koja je poznata po svojim stavovima o migracionoj politici, dok se u njemačkom parlamentu bori radikalno desna stranka Alternativa za Njemačku, dok u Slovačkoj vratio na vlast populistički lider Roberto Fico. Pojedini autori navode da se savremeni populizam ogleda u liku populistickih vođa. Populizam bitno utiče na prirodu političke kompetencije i partijski sistem u cjelini. U državama Evropske unije se radi o različitim državama i o različitom stepenu demokratičnosti. Hipoteza: U zemljama Evropske unije, rast populistickih partija dovodi do polarizacije društva i promene političkog kraja, što rezultira destabilizacijom postojećih političkih sistema i smanjenjem koalicijskih mogućnosti među strankama.

Ključne riječi: populističke partije, izbori, zemlje Evropske unije, vođa, ideologija, euroskepticizam

Članak 5.2: Emocije i političko ponašanje: Političke poruke u kampanjama na parlamentarnim izborima 2020.

Autorka: Nikolina Vračar

Sažetak: Emocije su jedan od ključnih pokretača za političko djelovanje. Moć emocija je ‘mač sa dvije oštrice’ koji legitimizuje senzibilno bliske ideje, ali je i ‘oružije’ najpodložnije manipulativnim tehnikama. Emocije u političkim kampanjama dobijaju poseban značaj, jer direktno utiču na odluke birača i njihov angažman u izbornim procesima. Tokom parlamentarnih izbora 2020. u Crnoj Gori su se politički akteri u izbornoj trci pozivali na nekoliko ključnih emocija u svojim kampanjama: patriotizam, nada, strah i bijes. Dvije primarno pozitivne emocije su pozivale na aktivizam i ujedinjenje s ciljem pružanja podrške određenim političkim opcijama, dok su dvije negativne dodatno polarizovale i pojačavale nesigurnost koja je usmjeravala na glasanje na osnovu negativnih stavova prema protivnicima. Analizom kako su pomenute četiri emocije uticale

na kreiranje političkog diskursa u tom izbornom ciklusu, saznajemo njihov uticaj u kontekstu mobilizacije, te kako se njihov uticaj ogledao na rastu i opdanju podrške glavnih političkih opcija. Istraživanje će se fokusirati na korišćenje medijske manipulacije, te korišćenje ‘spinovanja’ za kreiranje političke atmosfere koje su često imale za cilj da izazovu emocionalne reakcije i povećaju podršku određene političke agende. Na temelju iskustava iz Crne Gore, ovaj rad će pružiti uvid u to kako emocije oblikuju političko ponašanje i utiču na izborne rezultate.

Ključne riječi: Emocije, političko ponašanje, izbori 2020., političke kampanje, spinovanje

Članak 5.3: Migranti i desna radikalizacija birača: Kraljevina Švedska, SR Njemačka i Mađarska

Autor: Vedran Vujisić

Sažetak: Migrantska kriza iz 2015. godine donijela je sa sobom brojne izazove, kako za Evropsku uniju, tako i za njene države članice – uticala je na promjenu političkog ambijenta, te stavove i političko ponašanje birača. Od država članica Evropske unije, najviše zahtjeva za azil u 2015. godini primile su Njemačka (442.000), Mađarska (174.000) i Švedska (156.000). (I)migracione politike ovih država bile su različite: od prilično liberalnih (Švedska i Njemačka), do restriktivnih, sa žicom na granici (Mađarska). U godinama nakon migrantske krize, odnosno priliva migranata dolazi do (dodatne) ekspanzije i jačanja desnih (populističkih) partija u ovim državama: AfD-a, Fidesz-a i Švedskih demokrata. Centralno istraživačko pitanje glasi: U kojoj mjeri je migrantska kriza uticala na (desnu) radikalizaciju birača u Njemačkoj, Mađarskoj i Švedskoj? Prethodna istraživanja ukazuju na to da se vjerovatnoća da birači sa ekstremno desnim stavovima, glasaju za ekstremističke partije povećava ukoliko postoji neka vrsta percipirane prijetnje koja je prisutna u konkretnom političkom kontekstu. U našem slučaju, to je migrantska kriza – prijetnja evropskom/hrišćanskom identitetu, generator percepcije kulturne i ekonomske ugroženosti. Cilj nam je da pokušamo identifikovati povezanost između priliva migranata i desnog zaokreta birača u ovim državama. Pored stava prema migrantima, analiza uključuje i ostale društveno-ekonomske varijable, te politička uvjerenja (stavove i percepcije). Koristićemo podatke iz Evropskog društvenog istraživanja (ESS) sa ciljem identifikacije promjena u stavovima birača prema migrantima, političkom i pravnom sistemu, te njihove povezanosti sa podrškom desnim partijama. Rezultati istraživanja će dati mali doprinos razumijevanju dinamike političke radikalizacije birača u ove tri države – što je jedan od izazova za liberalnu demokratiju.

Ključne riječi: migrantska kriza, desna radikalizacija birača, Njemačka, Mađarska, Švedska